

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ,
Севастопольський інститут банківської справи
Української академії банківської справи
Національного банку України
Житомирський державний технологічний університет

I Міжнародна науково-практична конференція

**"Проблеми, сучасний стан та перспективи
розвитку обліку, аналізу та аудиту**"**

11-13 травня 2012 р.

Збірник тез

порядковий номер конференції 5.1

Севастополь-Житомир
2012

УДК 657: 657,6
ВБК 65.052
П78

Організатори конференції:

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Севастопольський інститут банківської справи
Української академії банківської справи Національного банку України
Житомирський державний технологічний університет

Редакційна колегія:

д.е.н., проф. Бутинець Ф.Ф.
д.е.н., проф. Кантаєва О.В.
д.е.н., проф. Давидюк Т.В.
д.е.н., проф. Євдокимов В.В.
д.е.н., проф. Замула І.В.
д.е.н., проф. Легенчук С.Ф.
д.е.н., проф. Малюга Н.М.
д.е.н., проф. Олійник О.В.
д.е.н., проф. Черемісіна С.Г.
д.е.н., проф. Чижевська Л.В.
д.е.н., проф. Шигун М.М.
к.е.н., проф. Бутинець Т.А.
к.е.н., доц. Лаговська О.А.
к.е.н., доц. Остап'юк Н.А.
к.е.н., доц. Панченко І.А.
к.е.н., доц. Петренко Н.І.
к.е.н., доц. Рабошук А.В.
к.е.н., доц. Романчук К.В.
к.е.н., доц. Руденко М.В.
к.е.н. Веремчук Д.В.
викл.-стаж. Чернявська Л.В.

П78 **Проблеми**, сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту : зб. тез за матер. I Міжнар. наук-практ. конф. (11-13 трав. 2012 р., Севастополь-Житомир) / взп. ред. д.е.н., проф. О.В. Кантаєва. - Житомир : ЖДТУ, 2012. - 312 с.

ІЗВН 978-966-683-348-1

За точність викладення матеріалу та за достовірність наведених фактів відповідальність покладається на авторів.
Рукописи не рецензуються.

УДК 657: 657.6
ББК 65.052

ІЗВН 978-966-683-348-1

© ЖДТУ, 2012

Зміст

Передмова	6
Андреева Г.І., Аядрєв А.В. Облікова класифікація похідні цінні паперів	9
Башлай С.В., Подоляка О.І. Особливості застосування МСФЗ при оцінці діяльності банківських груп в Україні	13
Богатая И.Н. Развитие учета в древней Индии	16
Боднар О.В. Документування операцій з відходами виробництва	21
Бондарчук В.В. Інформація про основні засоби для потреб державного управління	24
Борисейко Ю.В. Методика аудиторських послуг з перевірки доходів підприємства як превентивний захід контролю перед податковою перевіркою	27
Брадун О.М. Обліково-аналітичне забезпечення менеджменту корпоративних структур: проблематика наукових досліджень	30
Глухова Н.А. Информационное пространство бухгалтерского учета, анализа и аудита	33
Гойло Н.В. Бухгалтерський контроль в діяльності холдингових компаній: необхідність та значення	36
Гончарук М.О. Принципи формування облікової політики безготівкових розрахунків	40
Гречко С.М. Обґрунтування понятійного апарату дослідження процесу надходження основних засобів	43
Гриценко О.І. Організація бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності в кредитних спілках	45
Грищенко О.А. Концепция интегрированной отчетности банка	49
Давидюк Т.В. Підвищення інформативності даних через розвиток звітної інформаційного забезпечення управління людським капіталом	52
Дика О.С. Ломбард як суб'єкт господарювання та його місце на ринку фінансових посередників: обліковий аспект	54
Добродумов П.О. Конституційний аудит як напрям наукових досліджень	58
Дроздова О.Г. Особливості проведення інвентаризації на комісійних підприємствах	64
Бшенко С.А. Методологические проблемы, связанные с определением дохода застройщика при долевом строительстве в республике Беларусь	66
Журавка Ф.О., Бурденко І.М., Макаренко І.О. Похідні фінансові інструменти: теоретичні та облікові аспекти	72
Замула І.В. Об'єкти бухгалтерського обліку екологічної діяльності	77
Заремба Є.М. Управління грошовими потоками підприємства	80
Здан С.І. Бухгалтерський облік нарахування та сплати земельного податку - нагальна проблема, що потребує вирішення	82
Иванюта А.В. Бухгалтерский учет в управлении крупным предприятием	84
Гвавенко В.О. Документальне забезпечення підготовки облікової інформації щодо виробництва промислової Гфодукції для складання статистичної звітності	86
Казарян Г.Г. Відображення у звітності підприємства інформації про операції з комерційного посередництва	90
Калабухова С.В. Інформаційна аналітика як складова системи аналітичного забезпечення управління підприємством	94

Секція: "Обґрунтування перспектив розвитку обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації економіки"

УДК 336.76

Журавка Ф.О., д.е.н., проф.

Бурденко І.М., к.е.н., доц.

Макаренко І.О., асистент

ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"

ПОХІДНІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ

Теоретичні та аналітичні аспекти щодо оцінки та обліку похідних фінансових інструментів (ПФІ), їх відображення у звітності актуалізуються з бурхливим розвитком ринку ПФІ в Україні в умовах його законодавчої та методологічної неврегульованості.

За міжнародною практикою фінансовий інструмент - це будь-який контракт, який призводить до виникнення фінансового активу одного суб'єкта господарювання і фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу іншого суб'єкта господарювання.

Класифікацію фінансових інструментів згідно з МСФЗ наведено на рис. 1.

Рис. 1. Класифікація фінансових інструментів

Секція: "Обґрунтування перспектив розвитку обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації економіки"

Порядок визнання, оцінки, подання та розкриття інформації стосовно широкого спектру фінансових інструментів у міжнародній практиці регулюється МСБО 32 "Фінансові інструменти: подання", МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка", МСФЗ 7 "Фінансові інструменти: розкриття інформації" (набрав чинності з 01.01.2007 р.), МСФЗ 9 "Фінансові інструменти" (набере чинності з 01.01.2013 р.). У національній практиці вказаним стандартам відповідає лише ПСБО13 "Фінансові інструменти", яке є досить урізаною версією міжнародних стандартів і не охоплює окремих суттєвих аспектів обліку цих активів.

Слід звернути увагу на визначення ПФІ, яке надається МСФЗ 32: похідний фінансовий інструмент - це договір, який призводить до виникнення фінансового активу у одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання у іншого та який має наступні три характеристики:

а) його вартість змінюється відповідно, до зміни встановленої ставки відсотка, ціни фінансового інструмента, товарної ціни, валютного курсу, індексу цін чи ставок, показника кредитного рейтингу чи індексу кредитоспроможності, або подібної змінної величини, за умови, що у випадку не фінансової змінної величини, ця змінна величина не є визначеною для сторони контракту (що його іноді називають базовим);

б) він не вимагає початкових чистих інвестицій або початкових чистих інвестицій, менших ніж ті, що були б потрібні для інших типів контрактів, які, за очікуванням, мають подібну реакцію на зміни ринкових факторів;

в) він погашається на майбутню дату.

Дане визначення підкреслює, що ПФІ це також контракт, який обов'язково повинен привести до виникнення фінансового активу, фінансового зобов'язання або інструменту власного капіталу. І тільки виконання даної умови дозволяє віднести похідний інструмент саме до фінансових інструментів.

Контракти на купівлю чи продаж не фінансових активів не відповідають визначенню фінансового інструмента, оскільки контрактне право однієї сторони

Секція: "Обґрунтування перспектив розвитку обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації економіки"

отримувати не фінансовий актив або послугу та відповідне зобов'язання іншої сторони не створюють теперішнього права або зобов'язання будь-якої зі сторін отримувати, надавати чи обмінювати фінансовий актив.

Деякі договори можуть, містити вбудовані похідні інструменти. Вбудований похідний інструмент - це елемент в рамках договору, грошові потоки якого змінюються подібним чином, як і грошові потоки окремого похідного фінансового інструменту. МСФО 39 вимагає виділення і облік вбудованого ПФІ.

Якщо вбудований похідний інструмент відокремлюється, то основний контракт слід обліковувати згідно з МСФЗ 32, 39, 7, 9 (якщо він є фінансовим інструментом) або згідно з іншими відповідними стандартами (якщо він не є фінансовим інструментом).

Типові ПФІ згідно з МСФЗ 39 - це форвардні, ф'ючерсні контракти, контракти "своп" і опціони. Решта ПФІ є продуктом фінансового інжинірингу і комбінацією або ж самих ПФІ, або ж ПФІ та інструментів ринків базових активів.

Згідно з МСФЗ в обліку ПФІ виокремлено певні облікові етапи:

- визнання похідних фінансових інструментів;
- класифікація з урахуванням вимог МСФЗ та економічної сутності інструмента;
- первісна оцінка в момент постановки на облік;
- визначення справедливої вартості певних категорій похідних фінансових інструментів;
- подальша оцінка на дату балансу (переоцінка);
- прийняття рішення про припинення визнання інструменту;
- списання похідного фінансового інструменту з балансу;
- розкриття інформації в облікових регістрах і звітності.

ПФІ як фінансовий актив чи зобов'язання визнаються суб'єктом господарювання тоді і лише тоді, коли суб'єкт господарювання стає стороною контрактних положень щодо такого інструмента.

Секція: "Обґрунтування перспектив розвитку обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації економіки"

Особливе місце серед вищеназваних етапів займає етап класифікації, що створює методологічне підґрунтя для проведення наступних облікових процедур стосовно ПФІ і накладає на них специфічні прийоми, пов'язані з видовими особливостями та значним різноманіттям цих інструментів.

Первісна оцінка ПФІ здійснюється за первісною вартістю їх придбання, тобто прямі витрати на здійснення операції, які визначаються як справедлива вартість внесеного активу чи отриманого за нього відшкодування у випадку зобов'язання. Додаткові витрати, пов'язані з придбанням активу чи вибуттям зобов'язання, як і суми дисконту чи премії за цими ПФІ відображаються окремо.

Згідно з МСФЗ 39 з одного боку похідний фінансовий інструмент визнається як актив або зобов'язання на дату виникнення зобов'язання, не очікуючи дати закриття, коли обмін фактично відбувається. Коли підприємство стає стороною контракту, справедлива вартість права часто дорівнює справедливій вартості зобов'язання, а, отже, чиста справедлива вартість ПФІ дорівнює нулю.

З іншого боку, міжнародне законодавство визначає, що придбання або продаж фінансових активів за "стандартними процедурами" (контракт на придбання або продаж фінансових активів, який передбачає передачу активів у межах часу, встановленого зазвичай правилами та угодами на відповідному ринку) визнається або із застосуванням обліку за датою операції, або обліку за датою розрахунку.

Таким чином, в процесі визнання фінансового інструмента виникає поняття "двох дат":

- дата операції - дата, коли підприємство зобов'язується придбати або продати актив. Облік за датою операції пов'язаний із визнанням активу, який має бути отриманим, та зобов'язанням заплатити за нього на дату операції.

- дата розрахунку - дата, коли актив передається підприємству або підприємством. Облік за датою розрахунку пов'язаний з визнанням активу, починаючи з дати, коли він передається підприємству. При цьому зазначається, що у разі визнання активу на дату розрахунків зміна справедливої вартості такого активу в період між укладанням угоди та датою розрахунків відноситься на витрати або доходи підприємства.

Секція: "Обґрунтування перспектив розвитку обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації економіки"

У подальшому на звітну дату залежно від ринкових коливань необхідно переоцінювати ПФІ за справедливою вартістю відображаючи актив чи зобов'язання - результати переоцінки як доходи чи витрати звітного періоду за винятком тих інструментів, справедлива вартість яких не може бути достовірно визначена. При визначенні справедливої вартості ПФІ слід враховувати два важливі чинники: якщо існує активний ринок для ПФІ та якщо такого ринку не існує або він перебуває у неорганізованому стані.

Загалом у визначенні справедливої вартості ПФІ слід керуватися наступними положеннями: котирування вартості даного інструменту публікуються на активному ринку; ціни ПФІ мають бути підтвержені незалежним рейтинговим агентством; вартість інструменту має бути достовірно визначеною за однією з існуючих фінансових моделей.

У разі знецінення ПФІ, виявленого при оцінці ПФІ на дату балансу, що відбувається за умови погіршення платоспроможності, банкрутства емітента, порушення ним умов договору чи зникнення активного ринку для цих інструментів, зокрема значні фінансові труднощі емітента, висока ймовірність банкрутства емітента, надання поступки емітенту, зникнення активного ринку через фінансові труднощі, негативні зміни макроекономічних факторів, порушення умов контракту, їх власник має відобразити в обліку збитки в сумі різниці між балансовою вартістю активу і сумою відшкодування за ним.

Відповідно припинення визнання похідних фінансових інструментів має відбуватися тоді, коли: строк дії контрактних прав на грошові потоки від такого інструменту закінчився; він передає фінансовий актив і втрачає всі ризики, контроль та винагороди від володіння ним; відбувається погашення фінансового зобов'язання. Різниця між балансовою вартістю ПФІ і сумою отриманої компенсації за нього необхідно визнавати у доходах чи витратах звітного періоду. У разі часткового припинення визнання балансова вартість розподіляється між частиною інструменту, що залишилася обліковуватись, і тією, що вибула.

Секція: "Обґрунтування перспектив розвитку обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації економіки"

Після повного виконання строкового контракту, закінчення прав вимоги, або відмови від цих прав за ним підприємство втрачає контроль над ПФІ і списує його з балансу, окрім випадків, коли підприємство має право і зобов'язане викупити цей фінансовий інструмент зберігає за собою значну частину вигод від прав власності на переданий актив при умові, що інструмент не обертається вільно на ринку і його викупна ціна дорівнює справедливій вартості.

Що стосується відображення у звітності інформації стосовно ПФІ, як заключного етапу облікового циклу ПФІ, то основні норми щодо цього передбачені у МСФЗ 7 "Фінансові інструменти: розкриття інформації". Так, згідно його положень компанія повинна у своїй звітності надавати інформацію, що дозволяє користувачам оцінювати важливість фінансових інструментів для фінансового стану (бухгалтерський баланс), результатів діяльності (звіт про прибутки і збитки), обраних принципів облікової політики щодо ПФІ (примітки до фінансової звітності).

Таким чином, підґрунтям для побудови методології обліку ПФІ в Україні є положення МСФЗ 32, 39, 7 та 9, що розкривають основні аспекти визнання, класифікації, первісної і наступної оцінки, визначенні справедливої вартості, прийнятті рішення про списання ПФІ і розкриття інформації про них.

УДК 657

Замула І.В., д.е.н., проф.

Житомирський державний технологічний університет

ОБ'ЄКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Назрілі екологічні проблеми сформували необхідність у забезпеченні інформацією управлінців мікро- та макроекономічного рівнів, що спричинило зміну методології бухгалтерського обліку в частині розширення його об'єктів (рис. 1).

Наукове видання

I МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ПРОБЛЕМИ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ"

Збірник тез

Редактор *к.е.н., Гусак Л.В.*
Технічний редактор *Подік Я.О.*
Комп'ютерна верстка *Поліщук С.В.*

Відповідальний за випуск д.е.н., проф. Кантаєва О.В.

Підп. до друку 18.05.2012 р. Папір офс.
Гарнітура Тітез Метю Котан Ум. друк. арк. 18,14
Тираж 100 пр.Зам. № 22.

Видавець і виготовлювач
Житомирський державний технологічний університет
вул. Черняхівського, 103, Житомир, 10005

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
Видавничої справи ЖТ № 08 від 26.03.2004 р.

